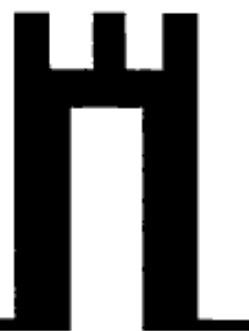

hláska

Ročník VI. 1995/3

K vnějšmu opevnění hradu Choustníka

V roce 1992 jsem náhodou narazil na, jak jsem si myslel, už zapomenutý článek J. Šimona (Šimon 1909, 175) o do té doby neznámém valovém opevnění u hradu Choustníka. Díky tomuto článku bylo známo toto opevnění i R. Cikhartovi (Cikhart 1922, 208; Cikhart 1947, 72). To byl podnět, který způsobil můj další zájem o zmíněnou fortifikaci. Avšak dříve, než jsem o ní připravil k vydání svou stať, vyšly tiskem další práce zaměřené na toto téma (Varhaník - Zavřel 1994; Kocman - Vacek - Digrín 1995). Na tomto místě bych chtěl alespoň doplnit obě práce o zmínky v soudobých pramenech a pokusit se o zpřesnění datování těchto fortifikací.

Někdy v 15. století došlo k rozšíření opevnění hradu Choustníka. Na jižní straně hradu bylo doplněno parkánem s dvěma baštami, na východní straně ukončeným masivní hranolovou věží. Asi 90 m nad ní směrem k severovýchodu vyrostlo předsunuté opevnění, vybudované jen z kamene na sucho, na jednom z vystupujících skalních útvarů. Celé opevnění bylo ještě navíc doplněno rozsáhlou valovou fortifikací (situace a rekonstrukce viz Varhaník - Zavřel 1994, 44, obr. 8 a 46, obr. 9). Hrad Choustník zaujímal ve své době i s velkým valovým opevněním úctyhodnou plochu velkou zhruba 6 hektarů.

Názvy obou kamenných fortifikačních jednotek a stav hradu známe díky informacím z listu soběslavského hejtmána Stanislava z Přerova tehdy nejvyššímu hejtmánovi Bohuslavovi ze Švamberka o stavu hradu po jeho vrácení Zdeňkem ze Šternberka z konce roku 1476: "...Také VMt neviem na čem jest zuostala z Drochovcem, tak-li, aby na předniem hradě na Sichrově a na Kokotě hlásných nebývalo, a tam aby žádný nelehal, čili kerak jinak. Byť pokoj, pane milostivý, byl pravý, otevera pavlače od svrchnieho hradu, tak mi se zdá, že by byl bezpečen. Než takto, pane milostivý, majíce VMt s nepřátely z Rakous činiti, ježto drahně mezi nimi jest, ježto jsú té věci svědomi, a družie velmi, nebylo-li by jiného, tak já před se беру, pane milostivý, strach, poněvažď by bylo pusto na těch odpořiech, aby někto se o to nepokusil, aby nevyjdúce nahoru ano tu žádného nenie, aby té obory nespálili; ačkolivěk bohďa pravý hrad se dobře s málem nebojí. I prosim, rač mi VMt to dáti znáti. Nebo nahore již velmi málo teď po tomto čtvrtletie s purkrabím nahore bývá, než což nápravniky se sílí

a lidmi okolo hradu; nebo holomkuov šest s huory ubylo a jiných nemuožeme jmieti. A pakli by byli ti první, anebo jiní, nechťi než po kopě na čtvrt léta. A již jse jim dávalo po třech kopách do roka, a nechtie býti. A ještě jednomu Hanušovi, ale to jest hodný pacholek, ježto jsú jemu úřednici páně i Zdeňkovi, když jsú odježděli, zámek porúčeli, tomu jsme ještě kopu na čtvrt léta pořád sběhlého přičkli..." (AČ IX, 188 - 189, č. 846). List znal už J. Veselý (1870, 38), s názvy Sichrov a Kokot si však zjevně nevěděl rady. A Sedláček (1885, 83) přiřadil název Kokot východní hranolové věži; ostatně předsunuté opevnění na skalním útvaru tehdy neznal. Domnívám se, že Stanislav z Přerova postupoval při popisu hradu od jedné části ke druhé postupně od západu k východu. Předním hradem rozumí se hradní jádro - nejstarší část hradu ze 13. století. Sichrovem nazývá hranolovou věž před parkánovou hradbou a Kokotem předsunuté opevnění na skalním suku. V textu zmíněný pojem "obora" bezpochyby správně ztotožnil s dřevěným opevněním na valech už J. Šimek (1909, 175) a také J. Varhaník - J. Zavřel (1994, 45). Toto je asi první i poslední zmínka o názvech obou fortifikací v soudobých pramenech. V roce 1476 Sichrov i Kokot stály, kdy však vznikly? Nepřímá zmínka o obou objektech pochází už ze 14. října 1457, kdy ve smlouvě o purkrabství na Choustník Vítovi ze Rzávého uvádí Jan z Rožmberka mimo jiné: "...A na pomoc má jemu páně Mt dáti šest hlásných, kteříž z práva hlásiti mají na hradě..." (AČ VII, 219 - 220, č. 22). Pro dvě věže hradního jádra je šest hlásných hodně, naopak z citovaného listu Stanislava z Přerova víme, že hlásní jak na Sichrově, tak i na Kokotě mívali svá strážní stanoviště.

Zajímavé shody místního jména na hradě se jménem osobním si povšiml i J. Varhaník - J. Zavřel (1994, 47). Nějaký Kokot se připomíná v listáři B. Rynešové počínaje 15. červnem 1436 a konče 8. červencem 1449. Ve všech listech je uveden jako posel s důvěrnými politickými poselstvími Oldřicha z Rožmberka (Rynešová 1929, 199, č. 294; 1932, 217 - 218, č. 232 a 262, č. 300; 1937, 96, č. 137, 100, č. 144, 107 č. 153, 176, č. 243, 312 - 313, č. 446, 328 - 329, č. 471, 366 - 367, č. 514, 373 - 374, č. 527; Rynešová - Pelikán 1954, 62, č. 74 a 77, č. 93). Přestože se Kokot vůbec v souvislosti

s Choustníkem neuvádí, je shoda jmen zarážející a asi nebude náhodná. Snad získal posel Kokot pojmenování právě po tomto předsunutém opevnění, které by tak vzniklo někdy před rokem 1436. Další údaje zatím neznám. D. Menclová (1961, 1972) a T. Durdík (1991) datují výstavbu opevnění na jižní straně hradu do 30. let 15. století. Doposavad známé archeologické nálezy tuto dataci nevylučují (Kocman - Vacek - Digrín 1995, 9). Jaké však byly historické souvislosti, co asi bylo příčinou vzniku tohoto opevnění? Význam hradu stoupl na začátku husitských válek. Roku 1420 byly Táboory rozbořeny oba přiběnické hrady, které stály v těsném sousedství Tábora. Následujícího roku byly vypáleny Soběslav a Deštná. Žižka téhož roku vyvrátil rožmberský hrad Poděhusy. Ukázalo se, že hrady předhusitského období jsou vážně ohroženy. Do bezprostředního ohrožení se dostal i hrad Choustník. Po zániku Přiběnic a Přiběniček zůstal Choustník nejbližším hradem Oldřicha z Rožmberka od husitského Tábora. Vzdušnou čarou pouhých 15 km. Oldřich sám byl aktivitou a úspěchy husitů zaskočen. Pro posílení svých pozic potřebuje nutně čas. Několikrát po době uzavírá s Táboory příměří a to i přes varování krále Zikmunda. První příměří sjednal už koncem roku 1420, další v letech 1424, 1426, 1428 a 1430 (podrobněji Šmahel 1990). Proto datování nově vybudovaných fortifikací až do 30. let se mi zdá pozdní. Na rožmberských hradech určitě ve 20. letech nesložili ruce do klína. Počátky výstavby opevnění lze s největší pravděpodobností posunout již do 20. let a jeho výstavba pokračovala asi zhruba do konce husitských válek.

Plány výstavby byly asi velkorysejší. Na hradě zůstaly asi dostatečné zásoby stavebního materiálu. Ještě 10. srpna 1450 píše Oldřich z Rožmberka svým dvěma nejvyšším úředníkům na Choustníku, purkrabímu Vitovi ze Rzávého a písaři Petrovi Maksantovi: "Vitho a Mackssante milí! ... Také vzkázali nám měšťané naši v Soběslavi, že by rádi mezierky v přiekopiech chtěli opravit, ale že vápna a kamene nemají. I psaliť sme jim vápna a kamene chcem pójčiti a vám o tom psati, avšak takové, aby nám jiného vápna a kamene tolikéž zasě na miesto položili, aby to již věduce, což jim vápna a kamene potřebi bude, to jim pójčte a potom tolikéž zasě od nich vezmete..." (Rynešová - Pelikán 1954, 270, č. 378). Další stavební úpravy na hradě pokračovaly a vzhledem k situaci v zemi bylo udržování obranyschopnosti hradu stále aktuální. Ve 40. letech docházelo ke stálým pútkám s Táboory a situace se neuklidnila ani po roce 1448, kdy Jiří Poděbradský dobyl Prahu, r. 1452 byl zvolen správcem země a r. 1457 dokonce českým králem. Oldřich z Rožmberka nezůstával mimo politické dění až do svého odchodu do ústraní na hrad Dívčí Kámen (Maidštejn, Menštejn), kde roku 1462 umírá. Za válek krále Jiřího z Poděbrad s panskou jednotou byl rožmberským vládařem Oldřichův syn Jan (+1472). Ani za něho určitá stavební činnost na hradě neustala. V dubnu 1465 píše tehdejší choustnický purkrabí Jan Bolochovec ze Šatavy svému pánovi a žádá ho o sdělení, zda tohoto roku budou na hradě prováděny nějaké práce, aby v kladném případě mohl zajistit pomahače pro zedníky a jiné dělníky: "...má-li hrad letos Chuss(!) od Vaší Milosti dělán býti, račte mi dáti věděti listem Vaším po tomto poslu, ať bych se věděl k čemu mieti, a zvláště o pomahače zednická i o jiné dělníky etc..." (Tecl 1992, 25 - 26).

Výstavba opevnění v této době byla zcela jistě dávno ukončena a na hradě probíhaly nějaké udržovací práce a opravy. Zde bych se vrátil k oné "oboře", tomuto vlastně "nepravému hradu", jenž zmiňuje ve svém listě Stanislav z Přerova, který tu vyslovuje obavu, aby jí nespálili. Toto opevnění bylo tvořeno valovitým útvarem, který původně nesl nějaké "dřevěné oplacení" (Šimon 1909, 175). Tato "obora" byla zcela určitě koncem r. 1476 prázdná. A prázdná byla již v noci na Boží hod velikonoční (16. dubna) 1441, kdy v tomto opevnění byl zrádně Táboorskými zajat písař Oldřicha z Rožmberka Jan ze Srlína. F. Šmahel (1990, 517) sice barvitě líčí, že táboorský oddíl přepadl jeho rodinné sídlo v Choustnici, Srlína vytáhl z postele a v poutech ho přivlekl na Tábor, ale skutečnost byla jiná. Sám Jan ze Srlína o tom později (okolo 15. 11. 1443) píše Táboorským: "...než ste na mě připadli, kdybych já do sebe co čil, však bych já vás v plotiech nedočkal, maje nad sebou hrad Chúsník několika honův..." (Rynešová 1932, 281 - 283, č. 325). Hon bývalo označení pro délku pole a s vyloučením brněnského honu (zde nepravděpodobného) se jednalo o hodnoty od 124,47 m do 185,22 m (Hofmann 1984, 59). Tyto hodnoty plně vyhovují tomu, že Srlín byl zajat skutečně v této "oboře" a ne někde dole v městečku. Zde se asi opravdu jedná o opevnění, jak soudí i J. Varhaník - J. Zavřel (1994, 47), jehož posláním bylo shromaždiště nebo zimoviště vojsk a vzniklo někdy v průběhu husitských válek. Okolí této fortifikace se dodnes říká "na valech" (také Šimon 1909, 175) a v terénu je tato natolik výrazná, že ji zachycuje i základní mapa 1:10000 23-31-03 (střed fortifikace 78 mm od vých. sekční čáry a 11 mm od jižní sekční čáry).

Během husitských válek došlo k podstatnému rozšíření opevnění hradu Choustníka a pokud nebylo dokončeno do roku 1434, pak bylo dohotoveno určitě krátce po jejich skončení. Další stavební práce se asi omezily jen na opravy a udržování staveb. Za války mezi králem Jiřím z Poděbrad a jeho odpůrci postoupil Jan z Rožmberka 4. října 1468 hrad Zdeňkovi ze Šternberka. Tento ho vrátil po dlouhých průtazích až na podzim roku 1476 a o jeho stavu svědčí výše citovaný dopis Stanislava z Přerova. Po smrti krále Jiřího a po skončení domácích válek byl hrad asi jen minimálně udržován. Roku 1478 píše Stanislav z Přerova krumlovskému purkrabímu Kunrátovi z Petrovic o pustnutí Choustníka: "...Pane purkrabie milý! Přilíš Chúsník zámek hyne a již přilíš teď před siem větrové jsú jej othali i pobořili, a nebude-li něco totož léto přiopraven, na druhé léto strach, že málo kromě zdie zuostane, aby nepadlo, i puody mnohé..." (AČ X, 11, č. 961). Hrad sám byl později ještě opraven, ale k opravě vnějšího opevnění hradu i "obory" patrně již nedošlo a toto během doby už jen chátralo. Je skutečností, že hrad Choustník nebyl nikdy v historii dobýván (alespoň o tom písemné zprávy mlčí) a díky svému mohutnému opevnění, dobudovanému snad ve 20. a 30. letech 15. století, k pokusu o jeho dobytí nedošlo ani v 15. století.

Literatura a prameny: AČ - Archiv český (edice) VII, IX, X, editor J. Kalousek, Praha 1887, 1889, 1890; Cihhart, R. 1922: Táboorsko. Popis přirodní, historický a národopisný. IV. Historický místopis, C) Soběslavsko. Tábor; Cihhart, R. 1947: Popis Táboorska. Tábor; Durdík, T. 1991: Česká hradní architektura doby husitské. MVP

XXIX - ČSPS IC/1991, 151 - 164. Praha; Homann, G. 1984: Metrologická přůrčka pro Čechy, Moravu a Slezsko do zavedení metrické soustavy. Plzeň - Sušice; Kocman, F. - Vacek, O. - Digrín, P. 1995: Fortifikace hradu Choustníka. Hláska VI/1995, 8 - 9. Plzeň; Menclová, D. 1961: Vliv husitských válek na pozdně gotickou fortifikační architekturu. Umění IX/1961, 433 - 471. Praha; Menclová, D. 1972: České hrady I, II. Praha; Rynešová, B. (ed.) 1929, 1932, 1937: Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka I, II, III. Praha; Rynešová, B. - Pelikán, J. (ed.) 1954: Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka IV. Praha; Sedláček, A. 1885: Hradý, zámky

a tvrze Království českého IV. Praha; Šimon, J. 1909: Vnější opevnění hradu Choustníka. ČSPSČ XVII/1909, 175. Praha; Šmahel, F. a kol. 1990: Dějiny Tábora I/2. České Budějovice; Tecl, R. 1992: Dva polozapomenuté listy k dějinám hradu Choustníka z r. 1465. Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích XXIX/1992, 25 - 27. České Budějovice; Varhaník, J. - Zavřel, J. 1994: Povrchový průzkum hradu Choustníka. AH 19/1994, 37 - 49. Brno - Zlín; Veselý, J. 1870: Dějiny hradu a panství Choustníka. Praha.

J. Hrnčíř

Hoštice a Hoštičky

Ves Hoštice (v pramenech nazývaná též Velké Hoštice) leží v mírně zvlněné krajině 5,5 km jihovýchodně od Klatov. Od ní necelý kilometr na severovýchod se rozkládá ves Hoštičky (v pramenech též Malé Hoštice). Vesnice jsou odděleny Točnickým potokem, na němž býval mlýn, patřící k Hošticím. Jako paradox se v dnešní době jeví fakt, že Hoštice jsou menší než Hoštičky; význam jmen však dokládá, že v minulosti tomu bylo naopak. Tak jako téměř ve všech vesnicích na Klatovsku, bývala i v Hošticích a Hoštičkách panská sídla.

Za první zprávu o těchto vesnicích je považován údaj z roku 1331, kdy král Jan daroval svůj majetek v Hošticích a dalších vsích na Klatovsku Petrovi z Rožmberka (RBM III, 706). Ten patrně brzy majetek v Hošticích, tak jako v jiných vesnicích v okolí, prodal. Dostí podrobně zachycuje majetkové poměry zdejší oblasti berní rejstřík Plzeňského kraje z roku 1379 - v rozdělených Velkých Hošticích měl Velislav pět čtvrtí se svobodným poplužím a Oneš svobodné popluží. V Malých Hošticích měl popluží Otík. V sousedních Kydlinech, jejichž části měli Otík a Beneš, měl největší část Lev a držel k ní ještě pět čtvrtí v blíže neurčených Hošticích. Otík měl popluží nejen v Malých Hošticích a v Kydlinech, ale také v nedalekém Kosmáčově (Emler 1876, 14). Co lze říci o těchto osobách? Velislav a Oneš byli snad hoštickými vladyky, jejichž příbuzný či potomek Petr z Hoštic je spolu s dalšími svědky z Klatovska připomínán v roce 1383 (AČ XXXI, 174). Otík snad pocházel z rodu kydlinských vladyků a Lev je totožný s Lévou z Kydlín (srovnej Sedláček 1893, 167). Lévyvy pozemky v blíže neurčených Hošticích byly snad ve Velkých Hošticích, neboť Malé Hoštice nejsou označeny jako rozdělené; v tom případě by v Hoštičkách existoval jen poplužní dvůr a označení Malé Hoštice by bylo na místě. Bratři Beneš a Léva z Kydlín drželi pak část Kydlín a hoštické popluží (které snad koupili od Velislava a Oneše?). Blíže k Hošticím měl zřejmě Beneš, který se roku 1406 psal z Hoštic a z Kydlín. Bratři roku 1411 koupili Nedanice a možná tehdy se zbavili Hoštic a později též Kydlín; jejich potomci žili pak v Nedanicích (srovnej Sedláček 1893, 167; Profous 1947, 645).

Zdá se, že Hoštice skoupili vladykové z blízkých Obytec, neboť v roce 1494 držel Bohuslav z Obytec po předcích Obytce, Hoštice, díl Kydlín a další zboží. Jeho šest synů si v roce 1543 vložilo do obnovených desek

zemských tvrz, dvůr a ves Obytce, vsi Myslovice a Hoštice a polovinu vsi Kydlín (Sedláček 1893, 166, 167). Tvrz v Hošticích se v tomto zápisu nepřipomíná (viz Burdová 1977, 68). V roce 1545 se od bratrů oddělil s Kydlinami Václav Vyduna Obytecký z Obytec a k jeho dílu patřily patrně také Hoštice nebo jejich část, neboť v roce 1556 se zastával svého poddaného z Hoštic (Sedláček 1893, 167; Vančura 1928-29, 1120 - 1121). Později byly Hoštice statkem Bedřicha Obyteckého z Obytec, který roku 1597 postoupil tvrz, dvůr a ves Velké Hoštice Melicharovi Kolkreitarovi z Kolkreitu (Sedláček 1893, 167).

Melichar vlastnil tvrz Černý Dub na Budějovicku a roku 1600 koupil tvrz Slavkov u Českého Krumlova (Sedláček 1884, 92). Vzdálených Hoštic se asi rychle zbavil, neboť již roku 1599 je připomínán Jindřich Harant z Polžic a na Hošticích (Vančura 1928-29, 775). Jindřich zemřel roku 1603 (Kolář 1896, 877) a Hoštice po něm ujal jeho bratr Jan Jiří. Soudíme tak podle toho, že roku 1606 se šarvátky v Klatovech v hospodě "u Kameníků" účastnil také Jan Jiří Harant z Polžic a na Velkých Hošticích (Vančura 1927, 447). Nevíme, jak dlouho Hoštice vlastnil; v roce 1615 se psal seděním na Habartících a platil dávky pouze z habartického dvora (Sedláček 1869, 52). J. Vančura (1930-32, 118) však píše, že poté, co se Jan Jiří pro náboženství vystěhoval ze země (r. 1628), ujal po něm statek Hoštice a Habartice syn Jiří Bedřich. Podle A. Sedláčka (1893, 167) zase v roce 1624 drželi Hoštice bratři Adam a Vilém Nebřlovští z Drahobuze a pak byl statek Hoštice spojen se statkem Hoštičkami. Konec existence samostatného hoštického statku tedy zatím zůstává značně nejasný.

O Hoštičkách nemáme po roce 1379 žádné zprávy. Až k roku 1518 je mezi vladyky z Klatovska jmenován Jan Sádlo z Kladrubec a v Hošticích (Vančura 1927, 297). Jde o Malé Hoštice, neboť roku 1543 Jan Sádlo koupil Běhařov (Bělohávek 1985, 29) a v následujícím roce prodal někdejší své dědictví, tvrz, dvůr a ves Hoštičky a ves "Litkovice" (Vítkovice, 5 km SV od Hoštiček) bratrům z Obytec (Sedláček 1893, 167; Profous 1947, 645). Hned v roce 1544 se od bratrů oddělil s Hoštičkami Albrecht Obytecký z Obytec. Zapsal na Hoštičkách věno manželce Eufemii z Rabštejna, ale roku 1562 je prodal Adamovi Sekerkovi ze Sedčic (Sedláček 1893, 167). Adam Sekerka ze Sedčic se roku 1566 psal seděním na Hoštičkách a ještě roku

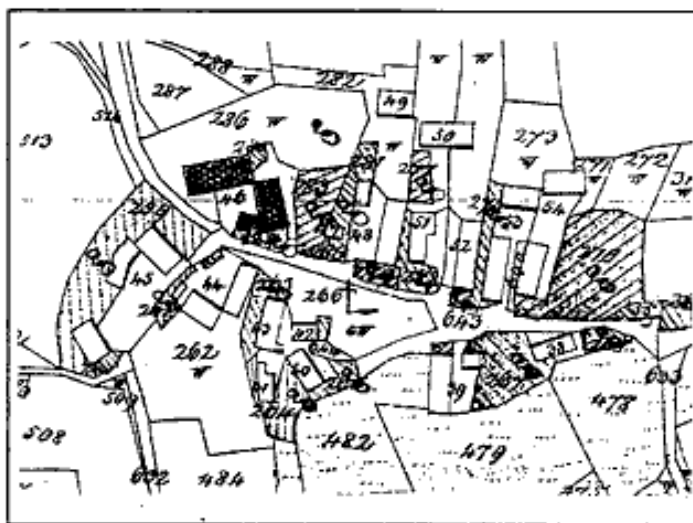
1603 je připomínán jako Adam nejstarší .Sekerka z Sedčic a na Malých Hošticích (Renner 1910, 55; Marat 1898, 56). Jeho syn Fabián Jáchym prodal Hoštičky roku 1609 Apoleně Kadovské z Robčic (Sedláček 1893, 167). V roce 1615 se Apolena psala seděním na Malých Hošticích a platila dávky z pěti poddanských usedlostí a z ovčáckého mistra (Sedláček 1869, 50). Vdově Apoleně Kadovské na Malých Hošticích, která podporovala povstání proti Habsburkům, byl v roce 1623 z milosti její statek ponechán (Bílek 1882, LXXXIII). August Sedláček (1893, 167) uvádí, že někdy po roce 1624 se Hoštičky (tak jako Hoštice) nacházely v držení Nebílovských z Drahožovic. Ovšem ještě v roce 1628 se v katolickém náboženství chtěl vzdělávat Václav Hájek z Robčic a na Malých Hošticích (Vančura 1930-32, 29), nejspíše Apolenin příbuzný a dědic.

Zdá se tedy, že Hoštice byly spojeny s Hoštičkami až někdy po roce 1628. V roce 1654 tvořily jeden statek, nazvaný Malé Hoštice a náležející Mikuláši Janovi Nebílovskému; v Hoštičkách byl tehdy jen jeden sedlák a 5 zahradníků, v Hošticích 2 sedláci a 2 zahradníci (Dokochil 1953, 465). Mikuláš Jan zemřel roku 1655 bez potomků a malohoštický statek po něm držely jeho sestry Anežka Alžběta Kokořovcová, Alžběta Lukrecie a Dorota Alena Hájková (Sedláček 1902, 19). Příjmení posledně jmenované dává tušit, jak došlo k připojení Hoštiček k Hošticím - Dorota Alena Nebílovská se pravděpodobně provdala za Václava Hájka z Robčic na Malých Hošticích nebo za jeho potomka, zdědila Hoštičky a postoupila je svému bratrovi. Neznámo kdy a jak získal spojené hoštické statky Alexandr Mikuláš Šofman z Hemrlesu, který v roce 1680 prodal statky Malé a Velké Hoštice s tvrzi a dvěma dvory Jindřichovi z Gutštejna, majiteli blízkých Obytec (Sedláček 1893, 167). Hoštice a Hoštičky pak již trvale zůstaly spojeny s panstvím Obytec.

V první polovině 18. století je ve Velkých Hošticích připomínán dvůr (v Malých nikoli) a hospoda. Ve výčtu rybníků na obyveckém panství je uváděn také rybník U dvora Hoštic (Kolektiv 1970, 232, 233). Schallerova Topografie (1789, 161) připomíná ve Velkých Hošticích 9 čísel, v Malých Hošticích 16 čísel. O padesát let později bylo v Hošticích 20 domů a mlýn, v Hoštičkách 31 domů a panský dvůr. V Hošticích byly při jednom ze selských dvorů trosky zdi a zasypaný klenutý sklep, považované za zbytky "hradu" (Sommer 1839, 17). V závěru 19. století se na konci Hoštiček spatřovala "hradební zeď" bývalé tvrže, dlouhá 40 kroků, se čtyřmi střílnami, s širokým příkopem a náspem. Na obdélné plošině se kdysi nacházela vlastní tvrz. Na východní straně nebylo po příkopu již žádných stop. V severovýchodním rohu tvrziště stála hájovna, vystavěná z kamene pocházejícího z tvrže (Vaněk - Hostaš - Borovský 1899, 20). V posledním souhrnném díle o hradech, zámcích a tvrzích je vyslovena domněnka, že tvrz v Hošticích stála patrně v místech domů čp. 1 a 2, kde byly nalezeny zbytky základů nějaké budovy, snad pivovaru. Z tvrže v Hoštičkách se dochovalo kruhové tvrziště na horním konci vsi se stopami po příkopu. V severovýchodní části tvrziště byla z kamene z tvrže postavena hájovna, sloužící dnes jako obytné stavení a nesoucí čp. 27 (Bělohlávek 1985, 95).

Zdá se, že do edice tereziánského katastru (viz výše Kolektiv 1970) se vloudila chyba a že v první polovině 18. století byl panský dvůr, tak jako o padesát let později, pouze v Malých Hošticích. Také rybník U dvora Hoštic je nejspíše dnešní rybník u dvora v Hoštičkách. Vrchnostenský dvůr v Hošticích, v jehož areálu je možné předpokládat písemnými prameny doloženou tvrz, byl zrušen někdy po roce 1680 a rozparcelování jeho pozemků umožnilo růst Hoštic a zřejmě i Hoštiček. Pravděpodobně na jeho místě vznikly dnešní selské usedlosti čp. 1 a 2, rozkládající se na plochem návrší; vlastní ves je situována při komunikaci, vedoucí od návrší do údolí Točnického potoka. Obyvatelé čp. 1 potvrdili, že při zemních pracích na zahrádce, ležící mezi čp. 1 a 2, se přicházelo na základy silných zdí. V tomto místě je na plánu stabilního katastru z roku 1837 zachycen drobný čtverhranný objekt o straně cca 5 - 6 metrů. Jde-li o trosky zdi připomínané Sommerem roku 1839 (viz výše), nelze s jistotou říci. Rozměry objektu však dávají tušit, že spíše než o zbytky sídla jde v případě objevených základů o zbytky hospodářského objektu. Určité výsledky by mohl přinést stavebně historický průzkum čp. 1 a 2, ale spíše se zdá, že nadzemní zbytky tvrže v Hošticích, která ztratila svou sídelní funkci po roce 1628, již neexistují.

Na horním (východním) konci Hoštiček stojí obytné stavení čp. 25, bývalá hájovna, vystavěná nejspíše řádem maltézských rytířů - podle obyvatel domu byl až do jeho opravy na něm jejich erb. Johanité vlastnili obyčejný statek s Hoštičkami od poloviny 18. století až do roku 1926 (Bělohlávek 1985, 238). Výše uvedený popis tvrziště u hájovny z konce 19. století byl v dalších soupisech uměleckých památek (Wirth 1957, 218; Poche 1977, 447) zredukován na větu: z bývalé tvrže zachována pouze hradební zeď se 4 střílnami a příkop s náspem. Zatím poslední popis (Bělohlávek 1985, 95) již o zdi se střílnami nehovoří a roku 1899 obdélné tvrziště prohláší za kruhové se stopami příkopu. Při průzkumu v červnu 1992 jsme zde žádné stopy kruhového ani jiného tvrziště nezjistili. Za příkop snad byla považována široká úvozová cesta, zatáčející kolem rohu areálu hájovny. Vjezd do areálu odděluje vlastní budovu hájovny od stodůlky, snad bývalého chléva, na níž navazuje asi 20 m dlouhá kamenná zeď. Ta se v pravém úhlu lomí a po dalších cca 18 m končí (ke zdi jsou dnes zevnitř

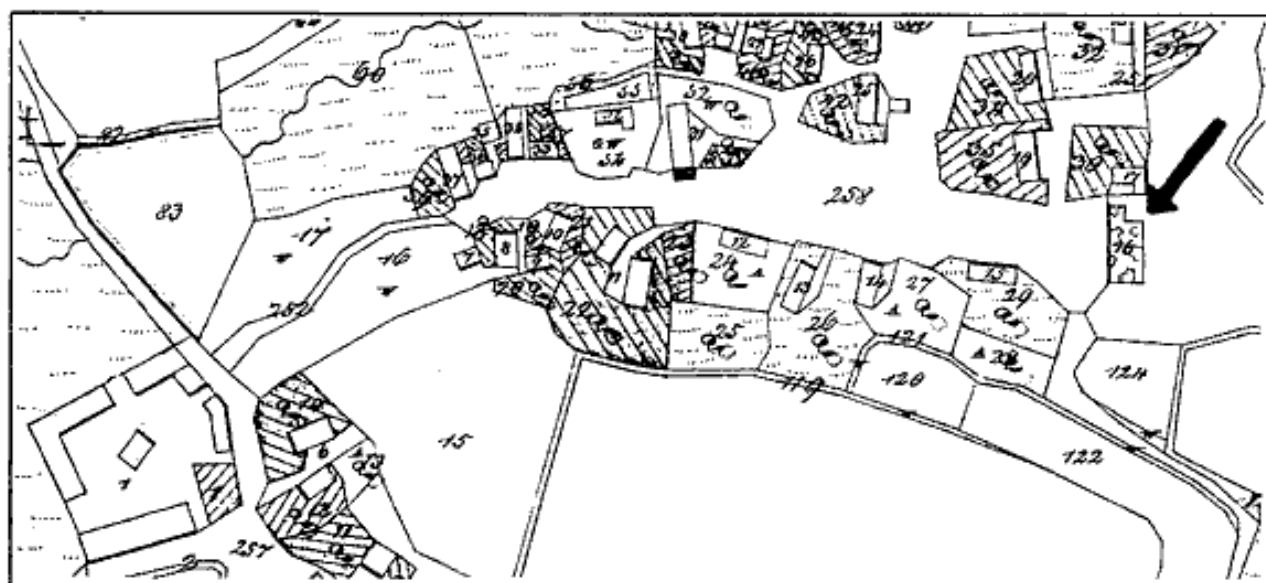

Hoštice r. 1837. Pojednávané objekty šrafovány.

přistavěny provizorní dřevěné kůlny). V terénu je patrné, že zeď se zde opět v pravém úhlu lomila. Uzavírala obdélný areál dvora hájovny patrně ze všech stran. V nejvyšším bodě, v dochovaném nároží, dosahuje zeď výšky dvou metrů, široká je 75 - 85 cm. V neomítnuté zdi nejsou žádné otvory, ani stopy po jejich zazdění. Je však možné, že otvory (střílny) mohly být výše než je dnešní nerovná koruna zdi a že zeď byla částečně snesena. V popise z roku 1899 se uvádí, že zeď se střílnami "v přímé čáře obrácena jest k západu" (zeď je dochována na severní a západní straně areálu), což by mělo vylučovat možnost, že by střílny byly ve zbořeně zdi dřívě vymezující areál na východě. Odtud dále stoupající terén k východu (pole) nenesl stopy po přikopu či valu, které by se, i v případě likvidace opevnění, alespoň v náznacích patrně dochovaly. Na plánu stabilního katastru z roku 1837 již hájovna stojí a v jejím jižním sousedství je zakreslen areál jejího nynějšího dvora, vyplněný jakýmsi kostrbatými objekty, které patrně mají znázorňovat zříceniny. To by podporovalo myšlenku, že jde o zříceniny tvrze. Stojící zdi vzhledem ke své tloušť-

Lokalizace tvrze v Hošticích a Hoštičkách zůstává i po tomto příspěvku pouze hypotetická. Možná ale podnětí zájem badatelů a v archívech se podaří nalézt bližší informace o rušení dvora v Hošticích, o stavbách v malohoštickém dvoře či o záhadné zřícenině na východním okraji Hoštiček. Za pomoc při povrchovém průzkumu v Hošticích a Hoštičkách děkuji O. Brachtelovi a M. Trachtovi.

Použitá literatura a prameny: AČ - Archiv český (edice); Bělohlávek, M. a kolektiv 1985: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. Praha; Bílek, T. 1882: Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I. Praha; Burdová, P. 1977: Rejstříky k deskám zemským I/1. Praha; Doskočil, K. 1953: Berní rula 2 - popis Čech r. 1654 I. Praha; Emler, J. (editor) 1876: Ein Bernaregister des Pilsner Kreises vom Jahre 1379. Prag; Kolář, M. (Klř.) 1896: Harant z Polžic a Bezdržic. Ottův slovník naučný X, 876 - 878. Praha; Kolektiv 1970 (edice): Tereziánský katastr český III. Praha; Marat, F. (editor) 1898: Soupis poplatnictva 14 krajův Království českého z r. 1603. Praha; Poche, E. a kolektiv 1977: Umělecké

Hoštický r. 1837. Šípkou označen areál bývalé hájovny.

ce však nebyly zdi tvrze a zůstává otázkou, co tu vlastně stávalo. Případné "střílny" mohly být například větracími otvory stodoly.

Obyvatelé bývalé hájovny ani další pamětníci z Hoštic o střílnách ve zdi nikdy neslyšeli, k areálu hájovny (ani k žádnému jinému místu v Hoštičkách) se tradice o tvrze neváže. Přijmeme-li myšlenku, že tvrz opravdu stála v areálu hájovny, pak by poplužní dvůr stál nejspíše u ní (snad v místech nynějších domků severně a západně od hájovny) a po zániku sídelní funkce tvrze by byl nevyhovující dvůr zrušen a postaven nový jihozápadně pod Hoštičkami. Je-li však poloha nynějšího dvora původní, pak lze předpokládat, že tak jako v mnoha jiných případech, byla tvrz jeho součástí. Podle pamětníků byly v jižním sousedství vjezdu do bývalého vrchnostenského dvora zbytky zdí a sklep, prý z bývalé ratejny. Nyní tento prostor i se zahrádkou zachycenou na plánu stabilního katastru zaujímá rozsáhlá novostavba správní budovy. Možná právě zde stála malohoštická tvrz, později využívaná jako ratejna.

památky Čech I. Praha; Profous, A. 1947: Místní jména v Čechách... I. Praha; RBM - Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae (edice); Renner, J. (editor) 1910: Šlechta Plzeňského kraje v půli XVI. století. Časopis Společnosti přátel starožitností českých XVIII, 53 - 56, 107 - 109. Praha; Sedláček, A. (editor) 1869: Rozvržení sbírek a berní r. 1615... Praha; Sedláček, A. 1884, 1893: Hrady, zámky a tvrze Království českého III, IX. Praha; Sedláček, A. (Sčk.) 1902: Nebilovský z Drahobuze. Ottův slovník naučný XVIII, 601 - 602. Praha; Schaller, J. 1789: Topographie des Königreichs Böhmen XII. Prag; Sommer, J. G. 1839: Das Königreich Böhmen... VII. Prag; Vančura, J. 1927, 1928-29, 1930-32: Dějiny někdejšího král. města Klatov I/1, I/2, II/1. Klatovy; Vaněk, F. - Hostaš, K. - Borovský, F. 1899: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Klatovském. Praha; Wirth, Z. a kolektiv 1957: Umělecké památky Čech. Praha.

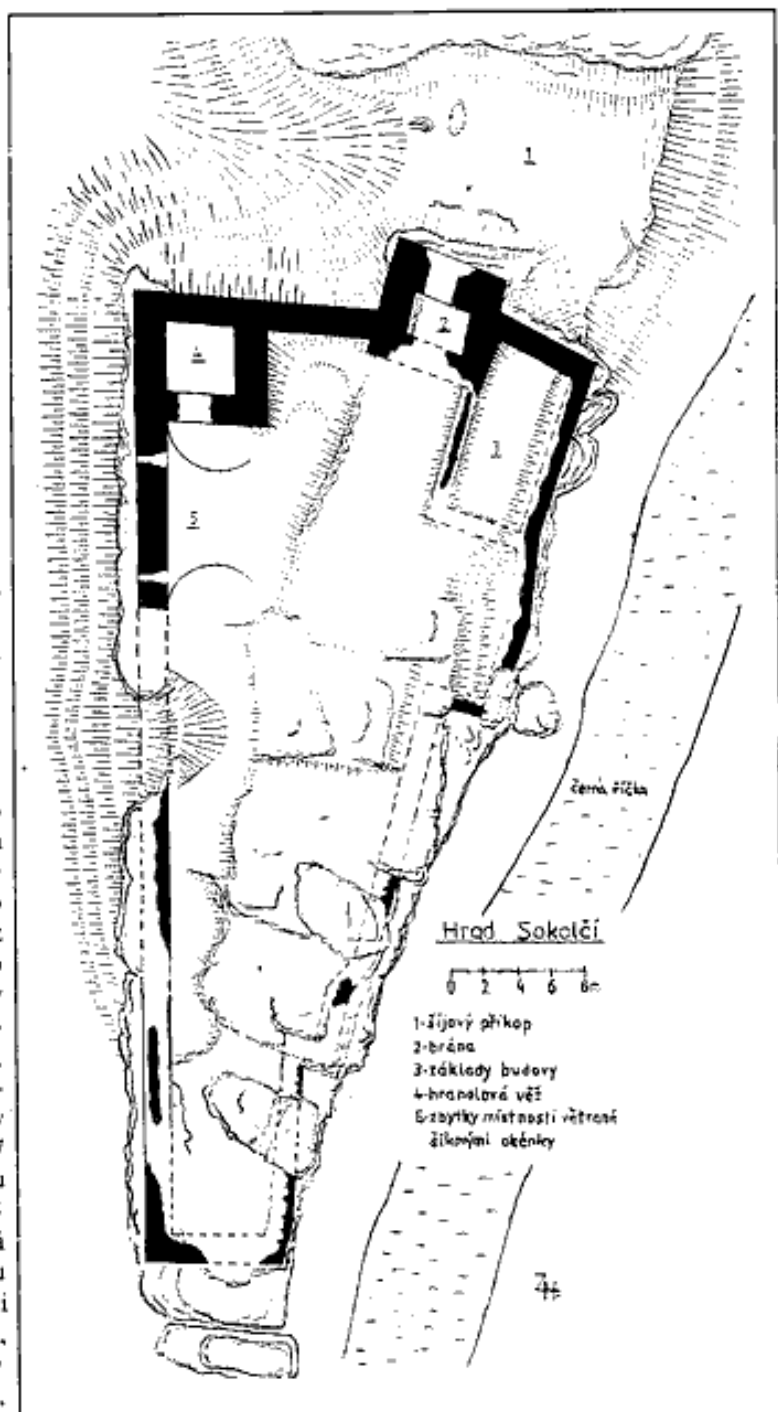
P. Rožmberský

Hrad Sokolčí

Lokalita se nachází 1 km od vsi Hradiště, 4 km východně od Kaplice v jižních Čechách (okr. Český Krumlov). Místo pro hrad bylo vybráno na skalním ostrohu na pravé straně údolí, kterým protéká Černá říčka. Kdy hrad vznikl a kým byl postaven, není zatím spolehlivě známo. A. Sedláček (1884, 242 - 243) se domnívá a dovozuje, že hrad vlastnil a asi také postavil Jindřich z Velešina. V roce 1387 hrad koupil od Beneše z Velešina Oldřich z Rožmberka a později jej připojil k Novohradskému panství. Z 15. století pochází padělaná listina, která uvádí, že král Přemysl Otakar II. potvrzuje roku 1264 Vokovi z Rožmberka koupi hradu od Janáka z Vodnic. Roku 1541 Jan z Rožmberka zapsal do desek zemských ves Hradiště a zbořený zámek Sokolčí.

Přístupová cesta k hradu vedla po široké šíji poblíž okraje údolí až k místu, kde byla šíje překopána příčným příkopem, dnes značně zasypaným. Za příkopem stávalo předhradí, z jehož zástavby, původně nepochybně jen dřevěné, nezůstalo vůbec nic. Dnes je zde více méně rovná plocha, porostlá borovým lesem. Na konci předhradí se šíje dost zužuje a terén značně klesá až k příkrému skalnímu ostrohu, na kterém stojí vlastní hrad. Ostroh je oddělen od předhradí asi 10 - 15 m širokým příkopem, tesaným do skály. Západní strana ostrohu spadá kolmou až převislou skálou k říčce Černé, ostatní dvě strany ostrohu jsou ohraničeny obtížně dostupnými skálami. Hrad má půdorys zužujícího se protáhlého lichoběžníka o délce 57 m. Z obrysu hradu výrazně vystupuje mohutná hranolová věž o rozměrech 7,5 x 6,9 m, která měla v přízemí proraženu bránu (pozice v plánu č. 2). Věž brány je vsazena do čelní hradby o síle 180 cm našikmo, pootočená oproti ní o 100°. Zajímavé je důsledné odstupňování tloušťky zdiva dle nebezpečí ohrožení. Na nejsnáze napadnutelném průčelí brány je zdivo silné 270 cm, méně zranitelná východní stěna má sílu zdiva 190 cm, přilehlá čelní hradba 180 cm, západní stěna brány 160 cm a jen málo ohrožená hradba vedle brány nad říčkou má již jen tloušťku 140 cm. Zdivo brány se dochovalo do výšky od 1 do 2 m. Po levé straně brány byla k hradbě na okraji skal nad řekou přistavěna menší obdélná budova (3), snad strážnice, po níž zůstaly jen stopy základů. V jihovýchodním rohu staveniště byla do obvodní hradby vystavěna velká hranolová věž o rozměrech 7,7 x 7,9 m, také mírně kosočtverečného půdorysu (4). Věž je dnes dochována do výše od 2 do 3 m. Hned za věží byla postavena podlouhlá budova, která měla přízemí zaklenuté valenou klenbou a větrané charakteristickými šikmými průduchy. Rozměry budovy zatím nelze zjistit, protože její zadní i dvorní stěna již beze stopy zmizely. Pravděpodobně byla široká jako věž, případně mohla zasahovat asi nejdále 1 m před

hranu brány. Za průjezdem brány (je v něm patrný zbytek nárožního odrazníku) se nachází plošina, zřejmě uměle přitesaná, kam mohl vjet a vešel se pouze jediný povoz, tažený koňmi. Zbývající prostor hradu, ohraničený obvodní hradbou, kaskádovitě klesá skalními stupni asi o tři - čtyři metry až na úzký konec ostrohu. Původně byla nepochybně alespoň část této plochy zastavěna, dnes však po stavbách nezbylo ani nejmenších stop (terén je zde obnažen až na skalní podloží). Zadní část hradu byla uzavřena hradbou, dlouhou pouze 8 m. Na kresbě v Sedláčkových Hradech (Sedláček 1884, 242 - 243) je v této hradbě zachycena branka, která již

neexistuje. Pokud není romantickým výmyslem autora kresby (z výtvarného hlediska velmi pěkně dotváří kresbu a dodává punc oživení jinak nenápadného zdiva na skále), naskytá se otázka, k čemu vlastně sloužila. Za hradbou zbývají ke konci ostrohu dva kaskádovitě stupně o délce asi 6 - 8 m. Skály jsou zde ze všech tří stran kolmé a tím nedostupné, takže jako výpadní branka mohla těžko sloužit. Navíc kus zdiva přiléhající ke skále tak jak je zobrazen na kresbě se dochoval do výše přes 1 m a stop po brance v něm není. Pokud tedy branka opravdu existovala, musela mít práh minimálně 1,5 m nad terénem.

Otázkou je i lokalizace sklepení, o kterém A. Sedláček (1884, 242) píše, že před 40 lety (tj. asi po polovině 19. stol.) ještě existovalo a lidé do něj házeli kamení. Skála je po celém hradě kompaktní, takže asi jediné připadá v úvahu původně zaklenuté přízemí obytné budovy za věží, ze kterého dnes zbyly jen náběhy klenby. Další možnost je, že sklepení, ovšem skrovných rozměrů, bylo vystavěno v mezeře mezi skálou a obvodní hradbou hned za palácem. Ověřit tuto teorii již nelze, protože celá hradba i s kusem vnitřní plochy sjela v tomto místě po skále dolů.

Problematické je i datování vzniku a zániku hradu. Dochované zdivo je zcela bez pozdějších přestaveb,

keramika se na hradě nachází jen velmi sporadicky. Drobné úlomky, které se zde dají najít, pochází zřejmě ze 14. století a některé možná z konce 13. století. Je zřejmé, že hrad neměl dlouhou dobu trvání své existence. Rozlehlá plošina předhradí nacházející se v těsné blízkosti hradu a značně jej převyšující, se stala v 15. století hradu krajně nebezpečnou. Snad v této době byl hrad opuštěn. Celková dispozice hradu, jeho neformální tvary - kosočtverečná věž a brána (ta navíc našikmo osazená), důsledné odstupňování síly zdí dle ohrožení - by snad dovolilo hypoteticky klást dobu vzniku hradu do druhé poloviny 13. století, nejdéle na počátek 14. století.

Zříceniny hradu se nachází v neobyčejně romantickém, divokém a pustém údolí. Prohlédneme-li si krásné kresby partii hradu v Sedláčkově díle a porovnáme s dnešním stavem, zjistíme, že se zde od časů badatelových nic nezměnilo. Tytéž divoké strmé skály porostlé pokroucenými borovicemi a nadivoko vyvrácené stromy napadané přes mechem obrostlé omšelé balvany. Autor tohoto příspěvku chodí na hrad již 25 let a musí konstatovat, že je asi jediným hradem, kde se za tuto dobu nic nezměnilo, jako by se zde zastavil čas.

Literatura: Sedláček, A. 1884: Hrad, zámek a tvrze Království českého III. Praha.

Z. Hefner

Drobnosti, dodatky, opravy, informace, zajímavosti, ohlasy

Militaria z hradu Kašperku

Královský hrad Kašperk (okr. Klatovy) byl v 16. století v zástavním držení různých osob šlechtického stavu. V roce 1585 jej císař Rudolf II. pronajal městu Kašperské Hory s povinností hrad udržovat. Od roku 1600 měl v nájmu hrad komisař cel Mikuláš Černošský z Hořiměřic s povinností vydržovat tu vrátěného. Od roku 1605 prakticky do roku 1617 spravovalo opět hrad město Kašperské Hory s povinností "hleděti, aby zámek nepřišel ke zpuštění" a na své útraty vydržovat na hradě vrátěného. Konečně v roce 1617 panovník městu již pustý hrad Kašperk s příslušenstvím dědičně prodal. Měšťané se o opravu hradu nestarali, za třicetileté války sloužil hrad za úkryt před nepřáteli. Příkaz z roku 1655, aby se pevné hrady zbořily, jim byl záminkou, aby z hradu vše potřebné vylámali a odvezli (dle A. Sedláčka, Hrad, XI, 172 - 174).

U kašperskošpičských měšťanů jen těžko můžeme předpokládat, že by na hradě v období romantismu zřídili jakousi "rytířskou síň tradic", jak se to stávalo na zpusťlých hradech v majetku šlechty (např. na Radyni). O to více překvapí zpráva, že v roce 1858 daroval F. Miltner, c.k. místodržitelství rada a krajský hejtman pisecký, do Musea Království českého tři železné přílby ze 16. století, drátěnou košili, 8 ks železného zrezovatělého rytířského brnění a hákovnici s dřevěným "hlavištěm", všecko z hradu "Karlberku" u Hor Kašperských (Památky archaeologické III, 1858, Zprávy o schůzkách archaeologického sboru, str. 192). Časopis musea Království českého XXXII, 1858, str. 620 o tom informuje těmito slovy: Příspěvky: krajský prezident Fr. Miltner - tři přílby, drátěnou košili, osm kusů z brnění, hákovnici, vše z hradu Karlsberka.

Jak se zdá, šlo o zbytek staré hradní zbrojnice, která přetrvávala na hradě až do poloviny 19. století. Je-li tento dohad správný, pak můžeme usoudit, že kašperskošpič

měšťané po celá staletí pietně udržovali na pustém hradě alespoň jednu světnici se starými památkami.

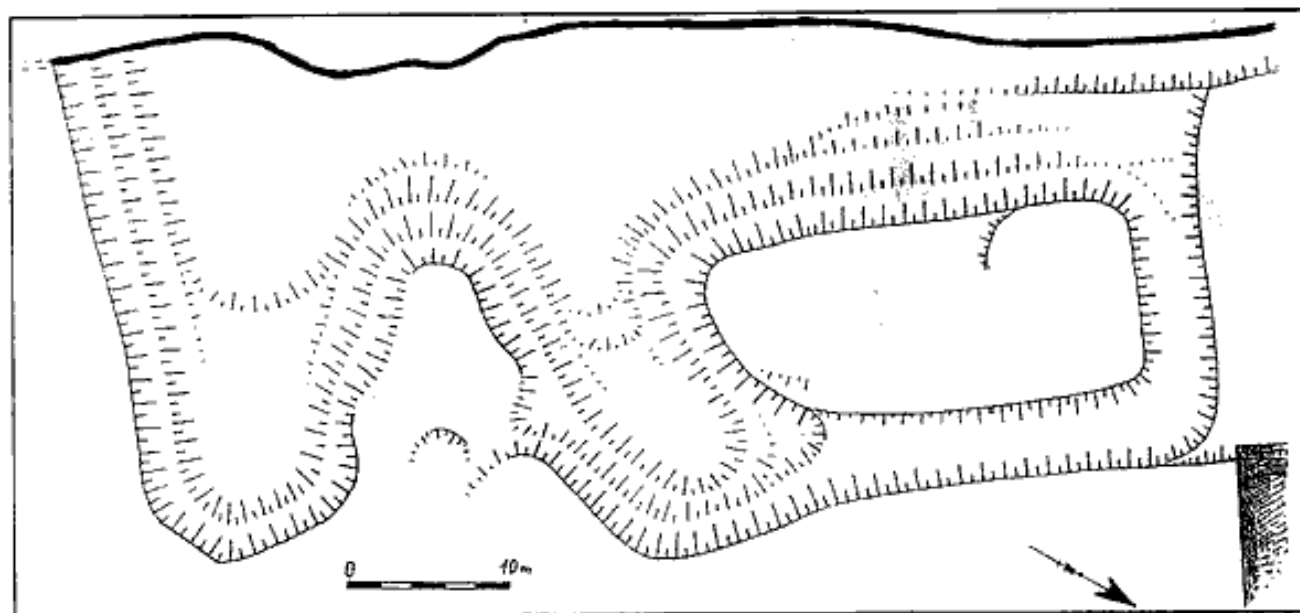
P. Rožmberský

Ploukonice

V nejzápadnějším cípu okresu Semily se nachází neveliká vesnice Ploukonice. Místní tradice uchovává někdejší název Načeplukovice a to po Načeplukovi z rodu pánů ze Všně, jedné z vedlejších větví Markvarticů. Ten zde měl zbudovat tvrz, ale to zůstává až více než nepodložené. Codex diplomaticus et epistolarius regni Bohemiae k roku 1237 uvádí jako svědka v listině Václava I. Alberta, syna Načeplukova.

Na základě zprávy ve všešské kronice jsem našel viditelné tvrziště, dnes na soukromých pozemcích domů čp. 8 a 39. Lokalita je situována při Ploukonickém potoce, na jeho pravém břehu, tedy na východní straně, a to uprostřed obce. Podle kronikářské zprávy zde existoval nejnižší ze čtyř rybníků, dnes zcela zaniklý. Tento rybník tvořil základní článek zdejší fortifikace, neboť zavodňoval příkopy tvrze. Podle dochovaných pozůstatků se tvrziště dělí na dvě části, souběžně položené s tokem potoka. Severozápadní plošina o rozměrech 27 x 13 metrů tvořila patrně obytné jádro, druhá, menší plošina na jihovýchodě je dnes částečně zničena. Podle ústního podání majitelů této části, rodiny Markovy, se v prostoru menší plošiny nacházelo dnes již zničené sklepení. Na rozdíl od vlastního tvrziště není tato plošina od terénu na východě oddělena příkopem a povrchový sběr na travnaté ploše byl negativní. Na pozemku pana Tesafe však došlo k nálezům úlomků keramiky, které lze rámcově zařadit do 16. a 17. století.

Ploukonice jako samostatný statek vystupují právě až počátkem 16. století, kdy tato ves byla manským statkem k rohozeckému panství a r. 1507 byla Alšovi ze Sovince osvozena. Ten roku 1520 koupil nedaleký statek Albrechtice a to jistě znamenalo ztrátu významu pro Ploukonice. Alšův syn Jan

Ploukonice - plán situace

prodal Albrechtice r. 1548 Kryštofovi Kyjovi z Kyjova. Když v roce 1628 získal albrechtický statek s tamní vypálenou tvrzí Albrecht z Valdštejna, tak již Ploukonice k Albrechticím nenáležely. Snad je možné uvést, že ve zprávách o Ploukonících z 16. a počátku 17. století, jak je uvádí A. Profous v Místních jménech v Čechách (1951, díl III, s. 380), je zmiňován poplužní dvůr. Nalezená keramika odpovídá skromným písemným pramenům a řadí tvrz do 16. století.

Z. Fišera

Výprava na jih

Poslední květnovou sobotu 1995 jsme vyrazili na výlet do okresu Plzeň-jih. Cílem byly Lišice, kde je k roku 1925 A. Šlégl (Politický okres Přeštický II, 40-41) připomínáno návrší zvané "Na hradišti" či "Na zámečku". Cestou nás ve Štěnovicích překvapila rozloha tvrziště, v jehož areálu stojí rodinné domky a svou velkou šířkou zbytek dochovaného příkopu. K domkům na tvrzišti se blížil výkop pro jakési potrubí. Ve Snopoušovech, kde jsou prameny doloženy dvě tvrze s dvěma poplužními dvory, z nichž jedna stála podle Sedláčkových Hradů na louce Strubině, jsme zjistili následující situaci: na SZ okraji vsi nad rybníkem stojí rozsáhlý dvůr, nově vystavěný po požáru r. 1911. Ze starších objektů dvora přežila požár jen sýpka, která však nevykazuje žádné středověké prvky. Louka Strubina se rozkládá na SV okraji vsi hned za zahradami usedlosti a je jen strouhou oddělena od Velké louky běžící k tece Úhlavě. Na louce Strubině býval rybníček, nyní zrušený a postupně zavážený a nespátřují se zde žádné terénní nerovnosti od opevnění tvrže. Nejasná (snad literární) tradice klade tvrz ke zrušenému rybníčku, ovšem chybí jakékoli další indicie.

Další cesta vedla na východní okraj vsi Lišic. Prameny zde tvrz připomínána není, neexistuje ani predikát. Šlégl tu však na okraji návrší zjistil příkop vymezující plošinu ubranou starým kamenolomem, na níž bylo mnoho kamení se zbytky malty. Mezi kamením sebral velké množství šedých zlomků keramiky, mazanici, ostruhu, třmen, klíč, podkovy. Dříve tu byl nalezen také meč, kamenolomem byla odtěžena studna. Šlégl se domníval, že jde o "hradiště předhistorické mladší doby". Měli jsme v úmyslu lokalitu zaměřit a získat zde datovací keramický materiál. Místo bylo však natolik zarostlé hustým pichlavým křovím, že měření nepřipadalo v úvahu. Cestu nám ukázal kokršpaněl Polina, kterého jsme po kolenou, místy i po břiše

následovali. S potřhanými šaty a trny v rukou jsme tak pronikli přes příkop až na zmíněnou plošinu. Kamení se soustřeďuje spíše po jejím obvodu. I když jsme vynaložili značné úsilí, nepodařilo se nám získat ani mazanici, ani zlomkovou keramiku. Přesto se domníváme, že se jedná o středověké tvrziště, jehož značná část (nejméně polovina, možná i dvě třetiny) byla odtěžena lomem.

Na zpáteční cestě jsme se zastavili u tvrže v Řenčích a její stav nás dojal. Některé části obvodových zdí se již zřítily, další se zřítí v nejbližší době a s nimi spadne i jinak dobrá střecha. V Drahekově, kde je tvrz připomínána počátkem 17. století, jsme prohlédli zbytky bývalého poplužního dvora východně od vsi za potokem. Pevně dřevěné stodoly s propadlou střešou a zděné stáje nevykazovaly žádné zvláštnosti. Další opravený a obývaný objekt jsme z časových důvodů již nestačili prozkoumat. Zda skrývá zbytky tvrže by mohl odhalit podrobný stavebně-historický průzkum.

P. Mikota-M. Novobilský-P. Rožmberský

Dodatek k Vysokému Sedlišti

V Příloze Hlásky 1994 jsem v článku Vysoké Sedliště (str. 11) napsal, že r. 1486 svědčili z této vsi u soudu poddaní (censité, poplatníci) páně Gryzuov či Gřizuov a že se tuto osobu, patrně posledního majitele samostatného statku Vysoké Sedliště, nepodařilo identifikovat.

Za velmi pravděpodobné lze mít, že záhadný pan Gryz pocházel z rodu Gryzů z Mences (Gries von Mences, Menges), jehož příslušníci asi od poloviny 15. století vlastnili manský statek Schönwald (nyni Lesná, okr. Tachov, 20 km od Vysokého Sedliště). Na Schönwaldu seděl Jindřich Gryz (1478), pak Mikuláš Gryz (1498 - 1501), Hynce Gryz (1505 - 1508), Jilji Gryz (1524 - 1534) a Jan Gryz (1534 - 1539). Hynce byl hejtmanem v Teplé (1494 - 1496) a pak hejtmanem na Tachově (do 1519). Také Jilji byl roku 1516 tepelským hejtmanem (Beer, K. 1925: Aus der Geschichte des ehemaligen Tachauer "Kreises". Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen LXIII, 3 - 40. Prag. Str. 21).

Vysoké Sedliště patřilo ještě v roce 1478 bratrům z Újezdce. To znamená, že pan Gryz jej mohl získat mezi tímto datem a rokem 1486; v r. 1522 bylo pak již příslušenstvím kočovského statku. Svědčí ve sporu z r. 1486 byli tedy nejspíše

poddání pana Jindřicha Gryse z Mences na Schönwaldu, popřípadě jiného příslušníka tohoto rodu, který mohl ve Vysokém Sedlišti sídlit.

P. Rožmberský

Už jste četli...?

Zprávy památkové péče, roč. LIV/1994, 10 čísel, 376 str. Vydává Státní ústav památkové péče z pověření Ministerstva kultury ČR v nakladatelství JALNA. Z obsahu: Uličný: K urbanistickému a stavebnímu vývoji Jaroměře v raném a vrcholném středověku, str. 42 - 49. Chudárek: Velká věž hradu Karlštejna, str. 67 - 72. Girsá - Jerie - Severa: Obnova malované výzdoby věže Hrádku v areálu státního zámku v Českém Krumlově, str. 78 - 81. Kubíková: Z historie českokrumlovské zámecké věže, str. 82 - 85. Kuča - Hladký: Nové objevy barokní barevnosti na Písecku (Drhově, Kestřany, Chřešovice), str. 86 - 89. Fröhlich - Hazlbauer: Záhadná kamna na strakonickém hradě, str. 100 - 103. Girsá: Obnova dvorních průčelí purkrabského paláce státního hradu Bezděz - konkrétní příspěvek k diskusi o konzervaci památek, str. 109 - 116. Křížová: Nové zpřístupněné interiéry zámku v Telči, str. 187 - 189. Sommer: Pozůstatky gotického krovu velkého paláce hradu Točnick, str. 191 - 194. Vinař: Hrad Točnick - zastřešení velkého paláce, str. 195 - 197. Fučík - Justa: Restaurování gotického arkýře v Hrádku v Kutné Hoře, str. 240 - 241. Žďárský: Obrazy z hradu a zámku v Bečově nad Teplou, str. 267 - 270. Ebel: Záhada kamen na strakonickém hradě pohledem historika, str. 271. Úlovec: Zámek ve Stráži pod Ralskem, str. 279 - 281. Příspěvky jsou vybaveny bohatým obrazovým materiálem.

Z. Pokluda, Hrad a panství Uherský Ostroh, Slovákco XXXV/1993. Vydalo Slovákco muzeum v Uherském Hradišti v r. 1993, str. 155 - 169. Autor sleduje dějiny původně královského hradu od r. 1275 až do Bílé Hory. Pečlivějším studiem pramenů podává úplnější pohled na jeho dějiny, dosud neúplné, a zpřesňuje údaje hlavně pro 15. stol., kdy někteří zástavní majitelé hradu a panství zůstávali doposud opomíjeni nebo byli vůbec neznámí.

J. Slavík - L. Svoboda, Nástin vývoje tvrzí na Jičínsku, Z Českého ráje a Podkrkonoší 6/1993, vydává SOA Semily se sídlem v Bystré n. Jizerou, str. 97 - 116, 18 obr. Region Jičínska zůstával dosud ve výzkumu drobných feudálních sídel opomíjen. Nahradit tento nedostatek se snaží oba autoři, kteří ve své práci sledují jednotlivé památky, dochované někdy jen v reliktech, z hlediska typologie, a to v širším časovém období - od pol. 13. stol. až k objektům pokročilé renesance.

J. Anderle, Stavební vývoj feudálního sídla v Čechovicích, Průzkumy památek II/1994, Vydává Památkový ústav středních Čech v Praze ve spolupráci se Sdružením profesionálních pracovníků památkové péče, str. 45 - 60, 18 obr. Historie a stavebněhistorický průzkum feudálního sídla v Čechovicích (okr. Domažlice). Původně zde stávala gotická tvrz (stavební typ: trojdielný pětipodlažní palác) někdy z přelomu 13. a 14. stol. nebo z 1. pol. 14. stol. Objekt, později přestavěný na zámek v roce 1990 vyhořel a postupem času se stále více mění ve zříceninu.

M. Mysliveček - L. Koubová - F. Vrbenská, Čas hradů v Čechách I, vydalo nakladatelství Horizont v roce 1994, 255 str. První část třídielného projektu představuje ve 12 kapitolách feudální sídla (nejen hrady, ale i některé významnější hrady, tvrze a jiná předbělohorská sídla) na severu a západě Čech. Kniha uvádí v chronologickém přehledu stavební proměny, přidává očitá svědectví, komentáře historiků, zaznamenává pověsti a závěrem uvádí slovníček několika dnes již málo známých výrazů a jmen. V barevných tabulkách je zde představena stylizovaná podoba hradu, jeho umístění v regionu a heraldická symbolika královských, duchovních, šlechtických i

městských majitelů. Pro každý objekt je vytvořena i časová přímka, zachycující všechny jeho proměny.

J. Hrnčíř

F. Musil: Hrady, tvrze a zámky okresu Ústí nad Orlicí. Kniha pojednává o 73 lokalitách, abecedně řazených. Každé heslo obsahuje tři informační okruhy - popis současného stavu a lokalizace, historie objektu a jeho stavební změny, a příslušnou literaturu. Práce je dále vybavena plány nejvýznamnějších objektů, ikonografickými prameny, bohatou fotodokumentací a přehlednou mapou okresu se zakreslenou polohou jednotlivých lokalit. Vydalo vydavatelství Grantis s.r.o., Ústí nad Orlicí v lednu 1995 (majitel, ing. V. Bartoš, hodlá ještě v letošním roce vydat podobnou publikaci o Rychnovsku). Knihu formátu A4 o 111 stranách lze objednat na adrese: Grantis, tiskárna a vydavatelství, Dělnická ul. 219, 562 01 Ústí nad Orlicí. Cena 150 Kč + poštovné.

České památky, ročník 6, 1995, č. 1. Vydává Český svaz ochránců památek, Mandlova 16, 320 03 Plzeň. Z obsahu: Foud: Příspěvek k nálezu renesanční výzdoby špýcharového domu č. 1 v obci Nezdice, okres Klatovy (kresby: bývalá rychta čp. 1: psaníčkové sgrafito s motivem "věčné" vlnky). Wetengl: Hrad Kožlí (foto části zřícenin, Heberova rytina, kresebná rekonstrukce hradu, fragment římsového kachle, půdorys hradu). Klíma: Zámek Chyšce (foto J. Faita a autora: gotická střílna, renesanční portál, barokní freska, štuková výzdoba stropu, kachlová kamna, štukem zdobený krb. pohled na průčelí zámku).

Severní Plzeňsko, vlastivědná ročenka 1994. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici 331 41 Kralovice v březnu 1995. Příspěvky dotýkající se kastelologie: V. Ryšavý: Hospodářský dvůr zámku v Manětíně. J. Fák: Výzkum v zámku Manětín v letech 1991 - 1993.

T. Durdík: Encyklopedie českých hradů. Vydalo nakladatelství Libri, Praha 1995. Kniha formátu A5 o 365 stranách podává přehled o současném poznání mnoha otázek spojených s problematikou českých hradů. Úvodní kapitoly seznamují s vývojem zájmu o naše hrady a přístupů k jejich studiu, s vývojem české hradní architektury a s životem na středověkém hradě (vytápění, voda, nábytek, kuchyně, hospodářské zázemí, obléhání, jména hradů). Těžiště knihy spočívá ve slovníkové části, obsahující více než 500 hesel, z nichž 275 je věnováno reprezentativnímu výběru jednotlivých hradů (dále osobnosti, typy a součásti hradů a pod.). Knihu doplňují názorné mapy, rejstřík a výběr základní literatury, text provází více než 350 ilustrací (plány, rekonstrukce, historická vyobrazení, detaily) a fotografií. Encyklopedie českých hradů je základní kastelologickou příručkou.

Castellologica bohémica 4, Praha 1994. Obsah: Durdík: Erforschung der mittelalterlichen Burgen in West- und Südböhmen. Gabriel - Panáček: Vývoj panských sídel na Horním území novozámeckého panství (dokončení). Procházka: Od Obřan k Novému hradu. Durdík: K interpretaci výsledků archeologického výzkumu jižního nároží hradu Lichnice. Libal: Architektonické proměny hradu Český Šternberk. Lancinger - Muk: Stavební vývoj hradu Orlika nad Vltavou. Frolík - Síg: Nové poznatky o Hradišti nad Semtěší (k.ú. Sovolusky, okr. Pardubice). Boháčová - Frolík: Záchraný výzkum na hradě v Mladé Boleslavi. Kuča: Vodní hrad v Chlumci nad Cidlinou (dodatek). Čížek - Slavík: Raně novověké opevnění náchodského zámku (příspěvek k poznání bastionových fortifikací našich feudálních sídel). Rykl: Hrad Kost vzorem pro tvrz v Buzicích? Chotěbor: Povrchový průzkum tvrze ve Vlksicích. Rykl: Proměny a souvislosti středověkých staveb ve Vyšehovicích u Českého Brodu. Urban: Feudální sídlo v Souticích - jeho dějiny, držitelé a stavební vývoj. Anderle - Rožmberský: Zaniklý Kokot, ves a šlechtická sídla. Úlovec - Rykl: Tvrz v Jiřicích, okres Praha-východ. Bolina: Frejštejn - hrad Jindřicha z Lipé? Plaček: Upřesnění stavebně historického

vývoje jádra hradu Pernštejna ve středověku. Procházka: Svitávka - Hradisko v 11. - 15. stol. Kohoutek: Nový neznámý hrádek na Skalném v Hostýnských vrších. Meduna: Povrchový průzkum komplexu obléhacích prací u Konopiště z let 1467 - 1468. Ptáčková - Unger: Meč z lelekovickeho hradu. Brych: Středověký tesák z tvrze Martinic a problémy studia krátkých jednobřítých zbraní. Durdík - Hazlbauer: Pozdně gotické a renesanční kachle ze severního parkánu horního hradu na Křivoklátě (II. část). Peška: Srovnání osteologických nálezů ze středověkých hradů Krašova a Tetina. Kajzer: Zur Problematik der sog. Hussitenkeramik in Polen. Gojda: Fotografická dokumentace českých hradů v programu letecké archeologie AÚ AVČR. Durdík - Durdík - Nováková: Feudální sídla v leteckém snímkování Prahy. Kamenická: Nové poznatky o stavebním vývoji hradu Rábí ve světle archeologických výzkumů. Vařeka: Záchraný archeologický výzkum na Konopišti (okr. Benešov) v roce 1992. Sommer: Nález gotických architektonických článků na hradě Točnick. Slavík: Středověké architektonické články z hradu Potštejna (o. Rychnov nad Kněžnou), 1. část. Čížek: Smlouva na stavbu "tvrze" ve Slaném v Kladsku. Randus - Dostál: Nález opevněné lokality u Dubé na katastru obce Korce. Kuča: Zvonice jako fortifikační stavby? Dragoun: Bozeňsko (bibliografie). Rožmberský: Časopis turistů (dodatek k bibliografii). Závěrem bibliografická referativní a informativní služba. Sborník (A4, 398 str.) vydává Archeologický ústav AV ČR (Letenská 4, 118 01 Praha 1) ve spolupráci s Památkovými ústavy, archeologickými pracovišti, předními muzei, Společností přátel starožitností a Klubem Augusta Sedláčka.

Výstavy: Do 17. září 1995 potrvá v Plzni výstava "Gotika v západních Čechách (1230 - 1530)", řadí se mezi nejvýznamnější projekty evropského muzejnictví. Výstava je instalována ve výstavní síni Masné krámy, ve výstavní síni Zápaadočeského muzea na náměstí Republiky a v ambitech františkánského kláštera (otevřeno mimo pondělí od 9 - 17 hodin). Mimo jiné je vystaven i reliéf sv. Jiří s maletickým tvrzí a hradem Kyjovem (viz příloha Hlásky 1995). K výstavě bude vydán dvousvazkový vědecký katalog (800 str., 600 fotografií, 120 perokreseb) který je možné objednat na adrese: Sbirka starého umění Národní galerie v Praze, Hradčanské nám. 15, 119 04 Praha 1 - Hradčany. Od 24. října 95 do 28. dubna 96 bude výstava instalována v klášteře sv. Anežky v Praze.

V přízemí rekonstruované budovy Zápaadočeského muzea v Plzni (boční vchod) byla instalována expozice plzeňské městské zbrojnice. Tato zbrojnice je jednou z nejlépe dochovaných zbrojnic evropských středověkých měst. Zápaadočeské muzeum zve všechny zájemce k prohlídce.

P.R.

Z hradů, zámků a tvrzí

Od 2. 7. 1994 byla pro veřejnost po 15 letech zpřístupněna střešní část novogotických interiérů hradu **Bítova** (okr. Znojmo). Návštěvníci mohli opět obdivovat pečlivě restaurované iluzivní malby vídeňského malíře A. Schüllera.

V srpnu 1994 se konal zahajovací mítink zájemců o obnovu Společnosti přátel hradu **Sovince** (okr. Bruntál). Na hradě, který potřebuje další rekonstrukci, je budováno sokolnické centrum a ekologicko-výchovné centrum, zaměřené na ochranu a chov dravců a sov.

Nadace **Tovačovský zámek**, která vznikla na podporu fyzické i duchovní obnovy této kulturní památky (okr. Píseň), přinesla první úspěchy. Upravený zámecký park lákal v loňské sezóně návštěvníky k procházkám i posezení. Jeho dalšími atraktivními částmi jsou Spanilá věž (dominanta Hané), vzácný renesanční portál, erby, sochy a kašna. Na konci června 94 se

zde uskutečnila výstava k uctění památky 500. výročí narození slavného rodáka Ctibora Tovačovského z Cimburka.

Koncertem renesanční, barokní i současné hudby v podání Žesťové harmonie Filharmonie B. Martinů ze Zlína byla dne 9. 7. 1994 slavnostně otevřena a předána do užívání veřejnosti první část zámku v **Uherském Ostrohu** (okr. Uherské Hradiště), který byl po celých 13 let v rekonstrukci. Historický sál byl upraven na koncertní, byla otevřena nová obřadní síň. Rozestavěna je obrazárna, knihovna a úřadovny města.

Světový památkový fond a Valtická společnost za podpory společnosti Greenways (Zelené stezky), která má ve Valticích (okr. Břeclav) kancelář, hledají řešení pro záchranu valticko-lednického areálu. Výsledkem byla řada kulturních akcí, připravených na srpen 1994 s cílem přitáhnout takové ekonomické aktivity, které napomohou chránit památky světového významu. Konal se zde např. festival tance a jazzu, Valtická taneční dílna. Od 12. do 14. srpna měli návštěvníci možnost ochutnat lahůdky šlechtických tabulí 16. a 17. století včetně proslulého vína. Kulturně - společenské aktivity vyvrcholily mezinárodní konferencí, která se uskutečnila na zámku v **Lednici** z iniciativy Světového památkového fondu, Greenways a Společnosti Valtice.

Dne 9. 7. 1994 byl poprvé za dobu své existence zpřístupněn veřejnosti hrad **Vysoký Chlumec** - Orlí hnízdo na Sedčánsku (okr. Píseň). Majitel objektu Vilém Lobkowitz zatím rozhodl zpřístupnit expozice v prvním patře. Po dalších rekonstrukcích chce postupně otevírat další části hradu.

z tisku Z. Blaheta

V roce 1994 byla opravena střecha věže městského opevnění, která dispozičně souvisela s městským hradem v **Soběslavi** (okr. Tábor). Při opravě bylo nalezeno pozdrů s dokumenty o starších opravách a po doplnění současných informací bylo uloženo na původní místo. Byly zahájeny přípravy na zastřešení a následnou opravu hradního paláce.

Krádeže na našich hradech a zámcích pokračovaly. Renesanční zámek v **Doudlebech nad Orlicí** (okr. Rychnov n. K.) přišel v noci ze 3. na 4. září 1994 o část kolekce nástěnných koberců ze 17. a 18. století. Ztratily se čtyři tapisérie v hodnotě 2,5 mil. Kč, které byly majetkem Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. Ráno 16. listopadu 1994 odcizil neznámý pachatel ze zámku v **Opočně** (okr. Rychnov n. K.) loveckou pušku s kolečkovým zámkem ze 17. - 18. století, dvě lovecké křesadlové pušky z pol. 18. stol. a dvě perkusní pušky z pol. 19. stol. Památkovému ústavu v Pardubicích vznikla škoda kolem 330 000 Kč. Několik nenechavců navštívilo počátkem prosince 1994 i hrad **Kokořín** (okr. Mělník). Z hradu zmizelo 32 starožitných pušek a 2 lovecké nože. Škoda činí kolem 600 000 Kč.

Věž zámku v **Blatné** (okr. Strakonice) prošla několikaletou rekonstrukcí. Nyní má novou prejzovou krytinu a na vrcholku větrnou korouhev s iniciálami současných majitelů - baronů Hildprandtových.

Na hradě **Kost** (okr. Jičín) natáčel v září a říjnu 1994 několik dnů štáb kanadské televize film Ivanhoe. Natáčení včetně dramatického dobývání hradu se zúčastnilo i několik stovek českých komparzistů. Už v srpnu 1994 natáčel na dalším českém hradu **Točnicku** (okr. Beroun) filmový štáb M. Tuchnera pro anglickou televizní společnost film **The Good King**, jehož děj se odehrává ve 14. století a je inspirován i českými dějinami.

Právoplatným majitelem hradu **Kašperk** (okr. Klatovy) se stalo město Kašperské Hory. Takto zněl rozsudek, který ve sporu o vlastnictví mezi obcí a Památkovým ústavem v Plzni, jenž hrad dosud provozoval, vynesla 14. 11. 1994 předsedkyně senátu okresního soudu v Klatovech. Soud se přiklonil, podle zdůvodnění rozsudku, ke staré římské zásadě, že půda byla před stavbou a jelikož pozemek s hradem (i když o něm není zmínka)

byl v zemských deskách zapsán od roku 1823 až do zestátnění v roce 1952 jako majetek obce; je i hrad obecním majetkem. Město Kašperské Hory o hrad usilovalo více než rok a na jaře 1994 jej dokonce s pomocí bezpečnostní služby násilně obsadilo.

V létě 1994 proběhl na hradě Štěpanicích (okr. Semily) archeologický výzkum pod vedením PhDr. J. Kalfersta z Muzea východních Čech v Hradci Králové a Mgr. J. Prostředníka z Okresního muzea Českého ráje v Turnově. Výzkum byl zaměřen pouze na dolní hrad a byl při něm získán rozsáhlý materiál keramického i nekeramického rázu. Snad nejzajímavějším nálezem je hlavička kostěné plastiky představující ženskou tvář s korunkou. Dále byly nalezeny zlomky kachlů a železná struska, díky níž se nechá očekávat výroba železa na dolním hradě. Dosavadní archeologické nálezy posunuly vznik hradu do 13. století.

Poslední listopadový a první prosincový víkend 1994 byla po čtyřiceti letech znovu zpřístupněna veřejnosti půda zámku **Humprecht** (okr. Jičín). Architektonicky zajímavá místnost kruhové půdy, přístupná pouze tzv. myší dírou ze zámecké hodovní síně je během hlavní sezóny nepřístupná.

Památkový ústav v Plzni dostal v listopadu 1994 od akciové Lesní společnosti Stříbro několik desítek arů pozemků obklopujících zříceninu hradu **Gutštejn** (okr. Tachov), se zbytky středověkých hradeb a přístupové cesty k hradu. Vlastní parcelu s hradem již Památkový ústav vlastnil dříve. V roce 1995 by zde měl být zahájen komplexní stavebněhistorický a archeologický průzkum a zhruba za pět let by měla být na Gutštejně zavedena průvodcovská služba a instalována příslušná historická expozice.

Voňákův hrad ve Švihově (okr. Klatovy) po vnitřních úpravách Bílé bašty a jejím novém zastřešení získá v turistické sezóně 1995 druhý prohlídkový okruh.

Také **Hrádek u Nechanic** (okr. Hradec Králové) se připravuje na novou turistickou sezónu. Od 1. dubna 1995 by měla být otevřena již čtyřicátá zámecká místnost zpřístupněná veřejnosti - tzv. orientální salónek. Podobně jako v roce 1994 by měla být průvodci i v roce 1995 oblečení v dobových kostýmech.

Malhostice (okr. Teplice) přijdou asi o kamennou tvrz, jejíž vznik spadá do 2. pol. 13. století. Sesunula se totiž její boční stěna a na potřebné úpravy nemá Obecní úřad ve Rtyni nad Bilinou finanční prostředky.

Zed' chodby u kaple sv. Kateřiny na **Karlštejně** (okr. Beroun) poškodil 17. února 1995 sprejovou barvou mladík ze skupiny italských turistů. Při kontrole spojovací chodbičky si průvodkyně všimla sprejového výtvaru, který ještě nezaschl. Informovala správce, a než mladí Římané dorážili ke svému autokaru, byli policisty zadrženi a až do večerních hodin vyslýcháni. Podobným ornamentem stačili vandalové potřísnit i cimbuří před vstupní branou hradu. Vchod do kaple sv. Kateřiny zůstává až do odvolání uzavřen - škoda se odhaduje nejméně na 15 000 Kč. Odstraněním sprejového nápisu byl pověřen restaurátor, který pracuje na obnově maleb v kapli sv. Kateřiny.

z tisku J. Hrnčíř

Jak jsem se mohl přesvědčit i v únoru 1995, už několik let trvají asi úspěšné amatérské výkopy na jižním svahu hradu **Choustníka** (okr. Tábor). Sem, na tento svah, byla vyvezena zemina vykopaná při úpravách hradu v době, kdy ho vlastnil Klub čs. turistů. Spolu s touto zeminou sem byly vyvezeny i podle KČT nepotřebné a poničené archeologické nálezy, které dnes lákají nejednoho pseudoarcheologa. Výsledkem této "činnosti" je neustále přerývaný svah pod vnějším opevněním z 15. století na jižním úbočí hradu.

J. Hrnčíř

Při návštěvě hradu **Bubnu** (okr. Plzeň-sever) v březnu 1995 jsem zde s kolegou zastihl dva mladé Holanďany,

uvolňující a shazující kameny ze zbytku klenutí okna paláce. Na naše upozornění v německém jazyce, že jde o kulturní památku, nereagovali, naopak po nás začali házet kameny. Pořádek zjednal až výstřel z perkusní krátké zbraně do vzduchu. Cizinci s voláním "nich Sissn!" zvolili rychlý ústup.

L. Weitengl

Zprávy z klubu

Rada

V úterý dne 12. září se od 16.00 hodin koná u M. Novobilského v Doudlevecké ul. č. 22 **schůze Rady KASu**. Téma jednání: účast KASu na dalším vydávání sborníku CB a s tím související stanovení pravomocí členů redakční rady CB za KAS, rezervace termínů pro akce jednotlivých poboček s dostatečným předstihem, finanční a informační nekázeň některých poboček, ponechání či zvýšení ceny Hlásky. Zástupci poboček, kteří se jednání nebudou moci osobně účastnit, se mohou k nastíněným problémům vyjádřit písemně (s dostatečným předstihem).

Sborník CB 4 již vyšel a bude předplatitelům postupně zaslán společně se složenkou, kterou doplatí 90 Kč (předplatné činilo 150 Kč, náklady na CB 4 240 Kč). Plzeňští členové si vyzvednou CB4 na schůzkách klubu nebo u pokladníka pobočky.

Pruďce zvýšená cena za sazbu Hlásky donutila Radu vrátit se ke způsobu přípravy Hlásky k tisku používaném v minulosti. Za případné zhoršení kvality se předem omlouváme.

Pozor změna: Příspěvky do Hlásky bude redakce nadále přijímat na disketách 3,5".

Klub Augusta Sedláčka zřídil **nadaci České hrady**. Cílem nadace je: 1) - Podpora akcí vedoucích k záchraně, opravám, konzervaci a zpřístupnění českých hradů, tvrzí a jejich zřícenin. 2) - Popularizace českých hradů a podpora badatelské a vydavatelské činnosti v této oblasti. Nadace shromažďuje údaje o lokalitách ohrožených jak přírodou, tak lidskou nevědomostí či zlobou. Hledá spolupráci, kteří mají zájem o vrácení důstojnosti svědkům slavných období našich dějin. Hledá rovněž podnikatele, manažery a sponzory, kteří mají zájem o trvalou spolupráci. Spojení: Nadace České hrady, Doudlevecká 22, 301 36 Plzeň, tel. (019)7237976, IČO: 49779206, bankovní spojení: 0001153009/4600. Nadace připravuje edici **Zapomenuté hrady, tvrze a místa**, v níž budou populárně-naučnou formou zpracovávány především málo známé lokality. K tisku jsou připravovány brožury Hrad Držtka u Skořic a Jezná (dějiny malé vesnice). Předběžná cena jedné brožury je 20 Kč, výnos z prodeje připadá Nadaci. Brožury je možné objednat na výše uvedené adrese.

Nadace České hrady pořádá ve dnech 4. - 6. srpna benefiční akci nazvanou **Středověké klání na hradě Lopata**. Děj navazuje na loňskou akci - po letech se vrací Habart z Hrádku pod hrad Lopatu do své někdejší vsi Nestajova, kde ukryl při útěku z dobytého hradu své naloupené bohatství. Ves však získal zeman Ješek z Nestajova, který zde sídlí na nově zbudované tvrzi. Habart a jeho družina však nejsou jedini, kteří mají zájem o poklad. Neznámí ozbrojenci sledují každý Habartův krok. Ješek poznává o co bývalému lopatskému pánu jde a nechodí poklad jen tak vydat. Začíná boj o poklad Habarta z Lopaty... **Předběžný program:** pátek: příprava dekorací a rekvizit, seznámení s dějem a bojištěm (účinkující a pořadatelé). Od 22.00 promítání historického filmu. Sobota: dopoledne nácvik, od 9.00 prohlídka archeologické naučné stezky F. X. France s odborným výkladem, 12.30 - 15.00 vystoupení skupin historického šermu, 15.00 - 16.00 Habart

dobývá nestajovskou tvrz, 16.00 - 18.00 soutěže v historických disciplínách, v 17.00 přednáška o památkách kozelského polesí, od 20.00 videopohádky s tematikou středověku, 22.00 film Markéta Lazarová, v přestávce soubor za svitu pochodní. Neděle: 9.00 - 11.00 vystoupení šermířů, soutěže, 11.00 opakování hlavní bitvy (Habart), 13.30 přednáška, 15.00 prohlídka naučné stezky. V průběhu celého programu: - občerstvení, ukázky středověkých řemesel, sokolníci, koně, prodej zboží se středověkou tematikou, brožur o Lopatě, pohlednic, pro děti skládačka hradu Lopaty, expozice Západočeského muzea, prohlídka hradu. Získané prostředky ze vstupného budou použity na obnovu lopatského portálu. Akce se koná na louce přiléhající k silnici Štáhlavice - Kornatice, okr. Plzeň-jih. Nadace České hrady zve všechny členy klubu a jejich známé, kteří se chtějí dobře pobavit. Uvítá i jakoukoli pomoc, jak organizační tak i finanční.

Logo nadace

Pobočka Plzeň

Dne 13. 4. 1995 se za účasti 18 členů pobočky konala jarní členská schůze pobočky. Z evidence bylo vyřazeno 11 členů, kteří ani po zaslání upomínky nezaplátili členské příspěvky a nově bylo za členy pobočky přijato 13 zájemců. Dále proběhla volba funkcionářů pobočky. Zvoleni byli: předseda Miler, jednatel Rožmberský, pokladník Mikota, členové výboru Anderle, Fritz, Čihák, Nováček, Novobilský, Karel, Wettengl, Brachtl, revizní komise Zahradník, Zahradníková, Šmid. Zástupci pobočky v Radě: Miler, Anderle, Nováček, Karel, z titulu pokladníka Mikota, z titulu šéfredaktora Hlášky Rožmberský, do revizní komise Rady Zahradník, Zahradníková. Z důvodů zvýšení poštovního bylo navrženo a odhlasováno zvýšení členských příspěvků z 20 Kč na 30 Kč ročně s tím, že u členů neodebírajících Hlášku zůstává členský příspěvek na původní výši. Schůze výboru spojené s neformální schůzkou členů se nadále budou konat vždy 1. středu v měsíci od 16.00 hod. na plzeňské radnici u ing. Fritze (sraz před budovou). Na těchto schůzkách se také bude kvůli úspoře za poštovné vydávat Hláška a obnoví se částečná roznáška časopisu. V diskusi se mluvilo o potížích při vydávání Hlášky a CB, kteréžto problémy však musí vyřešit Rada. Organizovala se exkurse na hrady

Chomutovska (která se však nakonec nekonala), byla podána informace o květnovém zájezdu pražské pobočky na hrady Domažlicka a Klatovska včetně bavorské strany. V rámci členské schůze byla promítnuta videokazeta z loňského "Dobývání hradu Lopaty", která se velmi líbila. Autorovi záběrů, dr. F. Frýdovi, děkujeme.

V sobotu 22. dubna se za krásného jarního počasí konala tradiční vycházka. Vedoucí vycházky se bohužel nedostavil a proto byla trasa pozměněna. V Plešnicích účastníci navštívili hospodářský dvůr, v němž je předpokládána existence tvrze. Na první pohled zaujalo mohutné stavení s vysokou stěchou při vjezdu do areálu dvora. Správce objektu vyhověl prosbě a umožnil vnitřní prohlídku sýpky, jejíž zdi jsou 1,2 m silné. Ve štítu zčásti krytém mladší stavbou se dochovala "střílnová" okénka a stopy po psaníčkových sgrafitech. Zřícenina hradu Bubnu opět všech 11 účastníků vycházky potěšila. Z Bubnu se výprava přesunula do Hracholusek, kde shlédla nepřístupný novodobý zámek a vnitřek kaple sv. Diviše ze 17. století, bohatě zdobený nástěnnými malbami a množstvím erbů okolní šlechty. Ve farní vsi Jezně bylo možné shlédnout krásné náhrobní kameny ve zdejším kostele a zaujaly kamenné erby pánů z Nečtin a Plešnických z Úlic, osazené vysoko na věži kostela spolu se záhadným textem, ze země nečitelným. V jezenském hostinci, umístěném pravděpodobně v sídle Bohušů z Otěšic, jimž v 18. století jezenský statek náležel, byla vycházka ukončena.

Konečně vyšel sborník Castellologica bohemia 4. Na schůzce ve středu 2. srpna si její členové pobočky z Plzně, kteří si CB 4 předplatili (150 Kč), osobně vyzvednou a doplatí 90 Kč, neboť náklady na CB 4 činily 240 Kč. Mimoplzeňským předplatitelům bude sborník se složenkou na doplatek zasílán postupně.

Inzerce: Hledám dědice po panu Josefu Hejtmánkovi, vrchním oficiálové v Plzni. V majetku p. J. Hejtmánka se nalézal obraz, představující dosud nejstarší známý pohled na město Blovice. Děkuji za každou zprávu podanou na adresu: Jiří Koranda, Pobežní čp. 105, 336 01 Blovice.

Pobočka Brno

16. června 1995 proběhl v Sále předků mikulovského zámku seminář "Sídla šlechty ve 13. století na jižní Moravě a v dolním Rakousku", na jehož uspořádání se podílela také brněnská pobočka KASu. Po dopoledním bloku přednášek v němčině přednášeli členové KASu - dr. Břicháček: Landštejn a jeho sídlištní zázemí, ing. Plaček: Nové poznatky o vývoji hradu Bitova a Valtic, dr. Kohoutek: Drobná šlechtická sídla na Zlínsku a dr. Unger: Koválov - šlechtické sídlo z 13. století na jižní Moravě. Název posledního příspěvku je zároveň názvem výstavy, jejíž vernisáž proběhla na závěr semináře.

Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní správou pošt v Plzni, č.j. P/7 - 1142: 17 - 158/92 ze dne 26. 10. 1992.

HLÁSKA, Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. Cena 7.50 Kč.

Vychází čtvrtletně. Toto číslo vyšlo v 1. červencové dekádě 1995. Šéfredaktor Petr Rožmberský (zást. RNDr. J. Miler, ing. P. Mikota). Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Kopeckého sady 15, 301 35 Plzeň. Vydává Klub Augusta Sedláčka za příspěví Magistrátu města Plzně. Registrováno pod značkou OK ÚmP 23/1991. 300 výtisků.

